

Stichting Holland Opera

Geadviseerd subsidiebedrag: € 0

Gevraagd subsidiebedrag: € 900.000

Over de instelling

Stichting Holland Opera (hierna: HO), podiumkunsten, jeugdpodiumkunsten, Amersfoort

HO is het eerste zelfstandige jeugdoperahuis in Europa. De instelling presenteert een breed scala aan nieuwe jeugdopera's voor een divers publiek in de midden- en grote zaal. Ze maakt nieuwe composities en actuele bewerkingen, waarin ze dans, toneel en muziek combineert. Muziekeducatie maakt vast onderdeel uit van haar activiteiten. HO maakt gebruik van werken uit de (jeugd)literatuur, toneel en muziek om operavoorstellingen maken. Dit doet ze vanuit de overtuiging dat muziek een universele taal is die kinderen en volwassenen prikkelt tot luisteren, kijken en communiceren. Ze brengt jaarlijks drie jeugdopera's en een locatievoorstelling voor een breder publiek (vanaf twaalf jaar). De instelling heeft een eigen huis in de Veerensmederij in Amersfoort, maar reist ook door het land.

Subsidieadvies

De aanvraag voldoet aan de eisen als bedoeld in artikel 3.27 van de Regeling op het specifiek cultuurbeleid.

De Raad voor Cultuur (hierna: raad) adviseert Stichting Holland Opera geen subsidie toe te kennen.

Vanwege onvoldoende kwaliteit op (een of meerdere van) de eerste drie algemene beoordelingscriteria zijn de laatste twee criteria, conform het beoordelingskader van de raad, niet beoordeeld.

Beoordeling

Artistieke/inhoudelijke kwaliteit van de kernactiviteiten

De raad vindt de artistieke kwaliteit van HO in de subsidieperiode 2021 - 2024 wisselend. De voorstellingen waren esthetisch mooi vormgegeven en de muzikale kwaliteit was redelijk. Voor een jeugdopera-instelling leunde het werk soms erg op het volwassen perspectief. Dat geldt voor de locatieopera waarvan de instelling er jaarlijks één maakt, maar bijvoorbeeld ook voor de voorstelling 'Dwaalhuis' over dementie. Dit onderwerp zou voor kinderen zeker relevant kunnen zijn, maar doordat de hoofdpersonen in de voorstelling volwassenen waren, was het voor kinderen moeilijk om zich met hen te identificeren. Ook de soms hoge entreprijzen waren een potentiële drempel voor gezinnen met kinderen. De raad

waardeert de manier waarop HO van haar voorstellingsregistraties echte kunstwerken maakte – de algemeen directeur heeft zich film als kunstvorm echt eigen gemaakt.

De raad vindt de plannen voor subsidieperiode 2025 - 2028 wat betreft oorspronkelijkheid en artistieke zeggingskracht onvoldoende. Het artistieke plan is niet sterk uitgewerkt. Ten eerste blijft onduidelijk wat nu precies de artistieke signatuur van HO is en wat – los van het gebruik van klassieke zang – de voorstellingen van HO uniek maakt. Zo ontbreekt een visie op wat een opera een jeugdopera maakt en wat hedendaagse jeugdopera voor de instelling precies betekent. Hoe de verschillende disciplines in de voorstellingen van HO samenkomen wordt niet helder uitgewerkt. Wel werkt ze net als in de vorige subsidieperiode weer samen met sterke partners, zoals New European Ensemble, Nederlands Kamerkoor NXT, Duda Paiva en Het Houten Huis.

Uit de plannen blijkt onvoldoende wat de zeggingskracht van de gekozen onderwerpen en thema's voor kinderen is en hoe ze aansluiten bij hun belevingswereld. De thema's worden bovendien zeer summier uitgewerkt. Op welke manier spreekt bijvoorbeeld de thematiek van een voorstelling gebaseerd op Tsjechovs 'Drie Zusters' een achtjarige aan? Hoe sluit een titel als 'Faust' aan bij de belevingswereld van jongeren? Het is veelzeggend dat de publieksquotes die in de aanvraag worden gebruikt veelal verwijzen naar de schoonheid van de muziek, maar niet naar hoe het thema bij het publiek is geland. De raad heeft enig begrip voor het feit dat in het genre opera muzikaliteit een belangrijk aspect is, maar de instelling geeft juist zelf aan ook in thematiek dichter naar de jonge mens toe te willen komen. De raad ziet dat in de plannen nauwelijks terug.

De raad waardeert het dat HO de artistieke kern uitbreidt met een aantal makers, onder wie een choreograaf. Hoewel hij vertrouwen heeft in het vakmanschap van deze makers mist in het plan een inhoudelijke motivatie voor deze samenstelling. Er wordt niet beschreven wat de signatuur van deze makers is en hoe ze daarmee bijdragen aan het (vernieuwen van) het profiel van HO. Ook mist een verdere reflectie op de rol die deze makers in het artistieke team nog meer gaan spelen, anders dan het maken van voorstellingen en het begeleiden van talent.

HO geeft aan dat de instelling op middellange termijn de artistieke leiding wil overdragen en dat het uitbreiden van het artistieke team daarvoor de eerste stap is. Er is echter niet uitgewerkt welke stappen de instelling zet om deze makers te begeleiden naar een eventuele overname van de artistieke leiding, anders dan dat er met hen wordt gesproken over de toekomstige ontwikkeling van jeugdopera. Wat HO bedoelt met overname op 'middellange termijn' is vaag, zeker in het licht van de eerdere kritiek die de raad had en heeft op de relationele banden binnen de directie. De raad had gehoopt en verwacht dat HO hier al voor subsidieperiode 2025 - 2028 explicietere keuzes in zou hebben gemaakt.

De uitwerking van talentontwikkeling is matig. Het concept van de Proeves, waarin talentvolle makers vijftien minuten van hun plannen mogen uitwerken, is interessant, maar het wordt niet duidelijk hoe HO daaruit een selectie maakt en hoe zij de makers naar een volwaardige voorstelling begeleidt.

Op het gebied van internationalisering beschrijft HO vooral wat zij in het verleden heeft gedaan en de wens om deze activiteiten weer op te starten. Onduidelijk blijft hoe ze dat wil gaan doen.

Maatschappelijke betekenis

HO beschrijft in haar aanvraag voor subsidieperiode 2025 - 2028 haar overtuiging dat jeugdopera een toegevoegde maatschappelijke waarde kan hebben voor de doelgroep en ze wil daarom in haar voorstellingen meer maatschappelijke en persoonlijke onderwerpen behandelen. Maar hoe HO handen en voeten gaat geven aan die maatschappelijke betekenis wordt in het plan niet beschreven, anders dan dat opera een genre is dat iedereen moet leren kennen. De instelling wil leerlingen gaan bevragen op wat ze bezighoudt, maar de uitwerking daarvan ziet de raad niet terug in de voorstellingen en de gekozen thema's, voor zover die duidelijk zijn.

Met het educatieproject de Muziek Xpress heeft HO in subsidieperiode 2021 - 2024 het onderwijs goed bereikt. Mede dankzij de samenwerking met Kunst Centraal zit HO goed in het educatieve netwerk. De instelling heeft bovendien een medewerker aangenomen om rechtstreeks contact met scholen te leggen. Met partnerscholen wordt samengewerkt om aanbod te ontwikkelen. De raad had graag gelezen hoe HO dat aanbod wil doorontwikkelen. Want hoewel HO met de educatieprojecten veel kinderen bereikt, vindt de raad een project als 'Tafelmuziek' wat schools en weinig vernieuwend. Het educatieaanbod van HO kenmerkt zich vooral door losstaande projecten over muziek maken die maar beperkt thematisch of theatraal aansluiten bij de voorstellingen. HO laat een kans laat liggen om het educatieaanbod en de voorstellingsbeleving bij elkaar te brengen en zo voor de doelgroep te verdiepen.

De instelling beschrijft summier hoe zij met partners wil gaan samenwerken. Hoewel er met stevige artistieke partners wordt samengewerkt en het contact met scholen goed is, mist de raad maatschappelijke samenwerkingen op thematisch gebied die de impact van de voorstellingen zouden kunnen vergroten. Een interessante uitzondering is de 'Hiphop Opera Experience' – samen met DOX – waarin natuur, geschiedenis, dans en muziek bij elkaar komen.

De afgelopen periode heeft HO nauwelijks stappen gezet op het gebied van diversiteit met betrekking tot personeel, programma of partners, wat de raad opvallend vindt voor een instelling die grote steden als Amersfoort en Utrecht tot

haar verzorgingsgebied rekent. De manier waarop HO in het huidige plan beschrijft hoe zij omgaat met (brede) diversiteit op het gebied van programma en partners vindt de raad teleurstellend. Dat de instelling aandacht heeft voor vrouwelijke componisten is te prijzen in een veld dat nog veelal door mannen wordt gedomineerd. Maar dat de instelling op het gebied van (culturele) diversiteit in het kader van publiek weinig meer lijkt te ondernemen dan contact leggen met een buurtvader vindt de raad onvoldoende en niet passend bij een instelling in de Culturele basisinfrastructuur (BIS).

HO wil de diversiteit van de makers vergroten via de eerder genoemde Proeves, maar ze maakt niet aannemelijk hoe dit concept leidt tot een grotere variëteit aan makers. Het valt daarbij op dat de samenstelling van het artistieke team weinig divers is. De instelling beschrijft wel uitgebreid hoe ze de Code Diversiteit & Inclusie naleeft met betrekking tot haar personeel/medewerkers.

HO gaat beperkt in op de toepassing van de kernwaarden uit de Fair Practice Code. De instelling volgt de cao Toneel en Dans en is lid van NAPK.

De raad is zeer kritisch op de manier waarop er door HO met sociale veiligheid wordt omgegaan. De instelling is door de raad via een eerder advies en in gesprekken in de afgelopen periode meermaals aangesproken op de relationele banden binnen de directie en op het feit dat dit mogelijk nadelige gevolgen heeft voor de sociale veiligheid binnen de instelling. Het valt daarom op dat HO nauwelijks reflecteert op deze kritiek. Gezien alle gebeurtenissen en ontwikkelingen op het gebied van sociale veiligheid binnen de culturele sector is het verontrustend dat HO de signalen van zowel de maatschappij als de raad niet heeft opgepikt. De weinige maatregelen die worden genoemd, zijn in dit licht onvoldoende. Ze vormen geen structurele oplossing en zijn ook niet in lijn met de kritische manier waarop de instelling hierover diverse malen is aangesproken. Sociale veiligheid wil de instelling borgen bij een onafhankelijke vertrouwenspersoon. Deze is echter alleen toegankelijk voor het vaste personeel. De functie van vertrouwenspersoon voor zzp'ers is belegd bij de zakelijk assistent van de algemeen directeur, wat de raad niet bevorderlijk vindt voor de sociale veiligheid, gezien haar afhankelijke relatie tot de directie.

Toegankelijkheid

Zoals hierboven beschreven vond de raad niet alle voorstellingen in subsidieperiode 2021 - 2024 even toegankelijk voor de jeugd. Dat had niet alleen met vorm en onderwerpkeuze te maken, maar ook met de hoge toegangsprijzen, met name bij de grote locatievoorstellingen. Opvallend was ook dat HO bij die voorstellingen geen leeftijds aanduiding op haar website aangaf, wat wel gebruikelijk is bij jeugdinstellingen.

Ook wat betreft de nieuwe plannen is de raad als gezegd kritisch op de wijze waarop voorstellingen aansluiten bij de belevingswereld van de jeugd en hoe deze voorstellingen nieuwe doelgroepen kunnen aanspreken. Het is in het verlengde daarvan een gemis dat HO wel educatieprojecten aanbiedt, maar geen aanbod lijkt te hebben van contextmateriaal voor reguliere voorstellingen. Hiermee laat ze een kans liggen om de voorstellingen voor de doelgroep te verdiepen en toegankelijker te maken.

De marketingstrategie van HO is zeer algemeen. Er ontbreekt een duidelijke strategie om nieuw publiek te bereiken, zowel in eigen huis als op tournee. De instelling leunt voor haar kennis van het publiek op een eigen publieksenquête, maar die enquête wordt ingevuld door bestaand publiek en zegt daarmee weinig over potentieel nieuw publiek. De raad mist in het verlengde hiervan een overkoepelende visie op diversiteit en toegankelijkheid met betrekking tot publiek: wie zou dat publiek eventueel kunnen zijn en hoe is het te bereiken? Het betrekken van een buurtvader is geen strategie op het gebied van publiekstoegankelijkheid. Het wordt gewaardeerd dat HO kaartjes wil aanbieden bij de Voedselbank of via We Are Public, maar ook dat is geen duurzame strategie.

De raad was eerder kritisch op de toegankelijkheid van de locatieopera en is dat nog steeds. De cijfers die de instelling hierover zelf heeft opgehaald – vijftientig procent van de bezoekers was jonger dan dertig jaar – bevestigt die kritiek. De raad vindt het positief dat HO hierop reflecteert en stappen probeert te zetten. Zo wordt inmiddels in de publiciteit duidelijk aangegeven dat het om een 12+-voorstelling gaat. Ook wordt de prijs verlaagd. Toch vindt de raad een streven naar een aandeel van 50 procent publiek onder de dertig jaar beperkt voor een 12+-productie. Dat de instelling de voorstelling gaat aanbieden als schoolvoorstelling voor het voortgezet onderwijs is een goed idee, al is onduidelijk waarom dat idee beperkt blijft tot twee van de vier voorstellingen. Het resultaat van deze inspanning zal ongetwijfeld zijn dat de schoolvoorstellingen een groter percentage jonger publiek kennen, maar er mist een visie op de manier waarop HO ook in de vrije voorstellingen het aandeel jongeren in het publiek wil laten stijgen.

Het idee om een kleuteropera te ontwikkelen is interessant, omdat hier inderdaad een nieuwe doelgroep mee kan worden bereikt. Het zou mooi zijn als dit initiatief op meer plekken in het land wordt uitgerold om het bereik groter te maken. Een ander mooi initiatief om nieuw publiek te trekken is de samenwerking met Theater Sonnevand en Oorkaan voor het Jeugdmuziektheaterweekend.

Door de drempels voor toegang tot het eigen pand te verlagen en het aanleggen van een ringleiding wordt de Veerensmederij toegankelijker. De raad juicht dat toe, net als het feit dat het gebouw vaker wordt opengesteld voor de buurt. Wel

meent hij dat het gebouw slechts op dinsdagen in de vakantie openstellen veel te beperkt is om de buurtfunctie van het gebouw op een hoger niveau te tillen en de buurtbewoners op een structurele manier te betrekken.

Het reisbeleid van HO is niet helder uitgewerkt. In de plannen gaat het om tussen de 28 en 40 speelbeurten door het land, maar blijft ongewis op welke plekken de instelling precies staat. Op het gebied van digitalisering was de raad in subsidieperiode 2021 - 2024 enthousiast over de goed gemaakte registratiefilms. Hij vindt het een mooie ontwikkeling dat deze de komende jaren ook op NPO Start zullen verschijnen.

Bedrijfsmatige gezondheid

Niet beoordeeld gezien de onvoldoende kwaliteit op (een of meerdere van) de eerste drie beoordelingscriteria.

Geografische spreiding

Niet beoordeeld gezien de onvoldoende kwaliteit op (een of meerdere van) de eerste drie beoordelingscriteria.